

Po smrti thébského krále Oidipa ujali se vlády jeho dva synové Eteoklés a Polyneikés. Eteoklés však brzy svého bratra zbavil vlády a vyhnal jej ze země. Polyneikés odešel do Argu ke králi Adrástovi, jehož dceru Argeiu si vzal za manželku, a přemluvil jej, aby spolu s jinými vladaři podnikl výpravu „sedmi proti Thébám“. Argejské vojsko bylo však Thébany přemoženo a oba bratři se v souboji navzájem zabilí. Vlady se ujal Kreón, bratr Oidipovy choti lokasty. Ten vydal rozkaz, aby Eteoklés, který padl při obraně vlasti, byl čestně pohřben, avšak tělo jeho bratra Polyneika, jenž přitáhl s vojskem proti vlasti jako nepřítel, aby zůstalo nepohřbeno. Proti tomu se vzepře sestra padlých bratrů Antigoné. Tím začíná děj tragédie, stavící před nás konflikt lásky a povinnosti, tradice a moderna.

Antigoné je věčně živá, přes častá zpracování jinými autory však zůstává Sofokleovo podání pro svou veličnost nejpůsobivější.

OSOBY

ANTIGONÉ, dcera Oidipa,
krále thébského
ISMÉNÉ, její mladší sestra
KREÓN, král thébský
EURYDIKÉ, jeho žena
HAIMÓN, jejich syn
HLÍDAČ
TEIRESIÁS, věstec
PRVNÍ POSEL
DRUHÝ POSEL
SBOR thébských starců

*Koná se v Thébách před královským
palácem za doby mytické*

Ráno. Antigoné nese v ruce konvice s pohřební obětí a vychází s Isménou z paláce

ANTIGONÉ

Ach, rodná sestro, družná Isménó, víš o nějakém zlu, jež Oidipús, náš otec, na rod svolal a jimž Zeus nás ještě za života nestihá? Vždyť není žalu, není bolesti, ni potupy, ni hanby, které bych i v tvých i ve svých strastech nezněla. A jaký prý to příkaz právě dal zas Kreón všemu lidu ohlásit? Víš o něm, slyšelas? Či tajno ti, že hrozí bratru od nepřátel zlo?

ISMÉNÉ

Ne, Antigono, ke mně nedošla ni sladká zvěst, ni žalná o bratřích již od té chvíle, co jsme pozbyly jich obou, když dvě ruce bratrské, dvě rodná těla sklály v jeden den. Dnes v noci odtud vojsko argejské pryč odtáhlo, a dále nevím nic, ni že jsme šťastnější, ni bídnejší.

ANTIGONÉ

Já jsem to věděla, i vedu tě ven z domu, at mě sama vyslechneš.

ISMÉNÉ

Co jest? Jaks pobouřena v mysli své!

ANTIGONÉ

Což neodepřel z bratří jednomu?

čest pohřbu Kreón, kdežto druhému
 ji přisoudil? Prý zeela po právu
 dal Eteokla vložit do hrobu,
 cti aby došel dole v podsvětí;
 však tělo Polyneika, padlého
 tak nešťastně, prý ani oplakat,
 ani rovem nesmí nikdo přikrýtí,
 jak dal prý rozhlásiti občanům:
 má zůstat neoželen, nepohřben,
 všem dravečům, číhajícím na sladký
 ten poklad, pochoutkou. A zákaz ten
 prý vydal dobrý Kreón pro tebe
 i pro mne — ano, pro mne! — a jde sem,
 chce všem, kdož o tom dosud nevědí,
 to jasně vyhlásit. A nebere
 prý nalehko svůj zákaz: Kdokoli
 se proti tomu nějak proviní,
 má veřejně být ukamenován!
 Nuž, tak jsme na tom. A ty zakrátko
 máš dokázati, jsi-li šlechtná,
 či z dobrých předků dcera nehodná.

ISMÉNĚ

Ty bláhová, co mohu změnit já
 ať tak či onak v celé věci té?

ANTIGONĚ

Hleď se mnou jednat, se mnou pracovat!

ISMÉNĚ

A v jakém směleém činu? Co to zamýšlíš?

ANTIGONĚ

Zda se mnou pochováš bratra mrtvého.

ISMÉNĚ

Ty přec ho pohřbít chceš i proti zákazu?

ANTIGONĚ

Je můj i tvůj: nuž choť — když nechceš ty!?

ISMÉNĚ

Ty smělá, a což zákaz Kreontův?

ANTIGONĚ

On nemá práva brát mi, co je mé!

ISMÉNĚ

Ach, sestro, uvaž jen, jak neslavně
 a stíhán zástím zhynul otec náš,
 když pod tíhou svých vin, jež odkryl sám,
 si vlastní rukou vyrval oči své,
 a dále: Jeho máť a spolu choť
 jak bídně ukončila provazem
 svůj život; konečně jak v jeden den
 dva naši bratři rukou vespolnou
 se zavraždili oba navzájem,
 ti ubozí, a stejný smutný los
 si uchystali. Pohled, zbýváme
 teď jen my dvě, a zhynem prahídně
 i my, když přestoupíme násilím
 ten rozkaz vladařův a vzepřeme
 se jeho moci. Třeba uvážit,
 že jsme jen ženy, kterým nemožno
 se pouštět s muži v boj, a mimoto
 že podléháme lidem mocnějším
 a že je tedy nutno poslechnout
 i v tom i v leccěms ještě trapnějším.
 A proto prosím mrtvé pod zemí,

ať odpustí mi, jsem-li nucena
tak jednati, a vládce poslechnu.
Chtít provést nemožné je nerozum.

ANTIGONÉ

Nu, už tě nechci k tomu pobízet,
a ani kdybys chtěla sama být
mi ku pomoci, nebylo by mi
to milé. Měj si rozum, jaký chceš,
já bratra pohřbím, a když za to smrt
mne stihne, bude krásná. S drahým svým
pak budu ležet, drahá jemu jsouc,
když spáchán zbožný zločin. Delší čas
se musím líbit mrtvým pod zemí,
než těmto zde: tam budu spočívat
přec věčně. Ty však, chceš-li, v neúctě
měj to, co bozi ctíti kázali.

ISMÉNÉ

Vždyť já to ctím, však vůli občanů
se vzpírat vzdorně, na to nemám sílu.

ANTIGONÉ

I jen se vymlouvej! Já půjdu však,
bych bratra svému nasypala rov!

ISMÉNÉ

Jak trnu o tebe, ty nešťastná!

ANTIGONÉ

Buď bez obav — hled svého štěstí spěš!

ISMÉNÉ

Však nezmiňuj se o tom nikomu.

a skrývej to; i já chci mlčeti.

ANTIGONÉ

Jen to pověz! Mlčíc budeš mi
tím odpornější. Jen to rozhlas všem!

ISMÉNÉ

Máš horkou krev — a ta věc mrazí přec!

ANTIGONÉ

Nu, vím však, že se jistě líbím těm,
jímž nejvíce se musím líbiti.

ISMÉNÉ

Jen zmůžeš-li to; žádáš nemožné.

ANTIGONÉ

Nuž, nebudu-li moci — ustanu.

ISMÉNÉ

Však za nemožným vůbec nemáme
se pachtit.

ANTIGONÉ

Chceš-li mluvit takto dál,
i mně i zesnulému bratrovi
se staněš plným právem protivnou.
Nech mne s mým nerozumem vytrpět
tu hrůzu; vždyť přec neutrpím nic
tak zlého, abych nezemřela krásně!

Má se k odchodu

ISMÉNÉ

Nuž, chceš-li, jdi! Však věz, ať nerozum

tě vede, přec jsi drahá drahým svým.

Antigoné odejde, Isméné se vrátí do paláce. Vejde

SBOR

Zářný paprsku sluneční,
nejkrásnější z plápolů všech
vzešlých sedmeru thébských bran,
ó ty zraku zlatého dne,
vzlál jsi konečně na nebi,
vznesl ses nad proudy Dirčínými!
Běloštitý argejský voj,
jenž se ve zbroji přivalil k nám,
tys pobídl k útěku, v prudký eval,
jak koně ostřejší uzdou.

NÁČELNÍK SBORU

Ten přivedl do vlasti Polyneikés,
ježž k hněvu popudil vadivý svár.
A se skřekem ostrým nad naši zem
se vzněl jak orel ten zhoubný voj,
jsa zakryt perutí bílou jak sněh,
měl hojnou zbraň
a přílbice s chocholem z žíní.
Stál již nad městem, rozevřev chřtán,
krvežiznivých oštěpů kruh
sevřel východy sedmi bran.
Prehl však dřív, než tlamu svou
naší krví nasytit moh',
dřív než hradby, věnčící město,
ohně smolného zachvátil žár.
Rozlehl se takový zbraní třesk
v jeho zádech: to vzdorný drak
svou bojovnou sílu s ním změřil.

NÁČELNÍK SBORU

Má ve velké zášti nebeský Zeus
chvást jazyků chlubných. I spatřiv ten voj,
jak mohutným proudem se valí k nám
a na řinkot zlatých zbraní je hrd,
svým bleskem mrštil na hradeb kraj,
by svržen byl muž,
jenž se vítězství provolat chystal.

SBOR

Zasažen skácel se na zem, až zaduněla,
ten ohněoš, jenž se hnál zuřivě do zápasu,
v lítém zápalu na město soptil
nejhorších vichřic bouřný vztek.
Takový tedy byl jeho los.

Jiným však dával jinou zas sudbu,
nazpět když hnál je veliký Arés,
ten pomocník statný.

NÁČELNÍK SBORU

Těch vévodů sedm, co u sedmi bran
se s vévody sedmi bílo, svou zbroj
tu Vítězi Diovi nechalo v daň,
krom nešťastných rodných těch bratří dvou.
Ač oba se zrodili z rodičů týchž,
přec dvojsmartná kopí si vrazili v hrud,
a společně zemřeli oba.

SBOR

Ale vždyť přišla k nám vítězná, slavná Níké
a radostným úsměvem bojovné Théby blažila.
Zapomeňme již na vřavu války,
nynější boje jsou skončeny již!
Do chrámů božích pospěšme teď,

slavit své reje po celé noci,
a Bakchos, jenž Théby jarostí plní,
necht k plesům nás vodil!

NÁČELNÍK SBORU

Však hle, tu vychází z paláce k nám
syn MENOIKŮV Kreón, nový náš pán,
jenž řízením bohů se nedávno stal
té země králem. Co zamýšlí as,
že veřejnou vyhláškou shromáždil dal
náš kmetský sbor
a k radě všechny nás svolal?

Vystoupí s průvodem

KREÓN

Mužové! Prudkou bouří zkrušili
loď naší obce boží, nyní však
ji k plavbě bezpečné zas vzpřímili.
I svolal jsem nás svými posly sem,
jen vás si vybrav ze všech občanů;
vímť jednak dobře, že jste chovali
vždy v úctě trůnu Láiovu moc,
a dále, Oidipús když řídil stát,
i pak, když zhynul se svou manželkou,
že ještě také k jejich potomkům
jste pevně stáli s pevným smýšlením.

Když tedy oni dvojím osudem
v den jeden zahynuli, zabivše
druh druhá a tak ruce bratrskou
si krví poskvřnili, mám teď já
i trůn i všechnu jejich vládní moc
dle práva přibuzenství s padlými.
Jsem vaším králem! Ale rozpoznat,

co skryto v duši muže každého,
co cítí a co myslí, nelze dřív,
než v zákonech a ve svých hodnotech
se osvědčí. Nuž poslyšte, co díím!
Kdo řídí celou obec, přitom však
se vždycky nechápe rad nejlepších
a z bázně jazyk v ústech zamyká,
ten — myslím teď a myslil jsem tak vždy —
je prašpatný; kdo klade přitele
však nad vlast, toho necením si nic.
Věz Zeus, jenž vidí stále všechno: Já
bych nikdy nemlčel, zře pohromu,
jak místo blaha kvačí na obec,
a nepřitele obce nikdy bych
si nebral za přitele, neboť vím,
že vlast je ta spásná loď; a jen když ta
nám pluje zpřímá, je čas na přátele.
Dle těchto zásad zvelebím náš stát.
A v duchu těchto zásad vladařských
jsem oznámil teď městu rozkaz svůj
stran synů Oidipových. Přeji si,
by Eteoklés, který hájil vlast
a padl, hrdinsky se proslaviv,
byl pohřben s veškerými poctami,
jež provázejí mrtvé hrdiny
až do podsvětí; Polyneikés však,
jenž jako vyhnanec se navrátil
a v prach a popel obrátit chtěl vlast
a rodné bohy, jenž se nalokat
chtěl krve bratrské a občany
chtěl zotročit, o tom káží všem:
ten nesmí pohřben být ni oplakán.
Buď tělo jeho dáno v pospas psům
a dravcům, hrozný pohled skýtajíc!

Tot vůle má! Neb nikdy větší cti
se nedostane špatným ode mne,
než řádným; ale vlastní příznivce
chci zaživa i v hrobě stejně ctít.

NÁČELNÍK SBORU

Nuž jak chceš naložiti s přítelem
a s nepřitelem vlasti, Kreonte;
všech zákonů smíš užít proti těm,
kdo padli již, i nám, kdo žijeme.

KREÓN

Vy buďte strážci mého rozkazu!

NÁČELNÍK

Ten úkol ulož z mladších někomu!

KREÓN

Ne, strážce k mrtvole jsem určil již!

NÁČELNÍK

Co dále tedy ještě poroučíš?

KREÓN

Braň každým těm, kdož slov by nedbali.

NÁČELNÍK

Kdo je tak hloupý, aby zemřít chtěl?

KREÓN

Ba, to je odplatou! Však leckoho
už zahubila zisku naděje.

Vystoupí

HLÍDAČ

Ó pane, že bych spěšně, bez dechu
sem kvapil, hbitě že bych pospíchal,
to říci nesmím. Neboť častokrát
mě cestou zastavily myšlenky
a k návratu jsem obracel svůj krok.
Má duše často ke mně říkala:
„Proč, nešťastníku, tam se ubíráš,
kde čeká tebe trest? — Zas otálíš,
ty směleče? A když Kreón od jiných
to všechno zví, zdaž potom nezpláčeš?“
V tom přemítání spěchám pomalu,
a tím se mi ta krátká cesta sem
tak prodloužila. Ale konečně
jsem nabył odvahy sem dojíti
a vše ti zjevit, třebaš řeknu snad
jen pouhé nic. Jdu s pevnou nadějí,
že neutrpím, leč co osud chce.

KREÓN

Co je, že jsi tak skleslý na mysli?

HLÍDAČ

Dřív chci ti něco říci o sobě:
Já jsem to nespáchal, ni neviděl
té věci pachatele: neprávem
bych tedy něco zlého utrpěl.

KREÓN

Ty míš dobře, že se předem už
tak hradiš. Jistě neseš velkou zvěst.

HLÍDAČ

Věc hrozná působí vždy velký strach.

KREÓN

Nuž řekni to a ihned pryč se klid!

HLÍDAČ

Tak slyš: Kdosi pohřbil právě před chvílí
to mrtvé tělo! Prstí vyprahlou
je posypal a svaté obřady
tam řádně vykonal a zmizel zas.

KREÓN

Co díš? Kdo z mužů měl tu odvahu?

HLÍDAČ

Já nevím. Nebylo tam nikde znát
ni rýče stopy, ani lopaty:
zem pevná, tvrdá, nerozježděná,
a na ní ani známky po strújci.
Jak nám to první hlídač ukázal
teď zrána, byl to pro nás pro všechny
div hrůzy. Neboť tělo zmizelo —
ne v hrobě ovšem: jemný prach je kryl,
jak by kdosi tak chtěl klatbě uniknout.
A nebylo tam vidět žádných stop
ni po šelmě, ni po nějakém psu,
že přišel snad a tělo rozsápal.
Mý všichni jsme si vyčítali zle,
druh druhu vinil, a snad bylo by
až k ranám došlo, aniž mohl nám
kdo bránit: Byl z nás každý viníkem,
ač nikdo zřejmým; každý zapíral,

byl každý hotov zdvíhat žhavý kov,
jít ohněm, nebesy se zaklínat,
že nespáchal ten skutek, aniž ví,
kdo spáchal jej a kdo jej usmyslil.
Tu konečně, když marmo bylo vše,
kdo promluvil, a řeč ta zalekla
nás všechny, že jsme hlavu sklopili;
vždyť nemohli jsme namítati nic
a dobré rady nikdo nevěděl.
On děl, že třeba tobě oznámit
ten čin a neskrývat jej. Návrh ten
byl všemi přijat, a já nešťastník
byl určen losem vzítí na sebe
ten pěkný úkol. Nerad přicházím
i vy mě zříté neradi, to vím:
vždyť posla zlého nikdo nemá rád.

NÁČELNÍK

Ó pane, dávno rozvažují už,
zda neprovedli bozi tento čin.

KREÓN

Jen ustaň, dříve než mě rozhněváš,
bys nebyl shledán hloupým přes svůj věk!
Tvá slova nelze snést, říkáš-li,
že bozi o to tělo pečují.
Zda chtěli je snad pohřbit, ctíce ho
jak dobroděje, jej, když přišel přec,
by spálil chrámy sloupy zdobené
a jejich dary obětní i zem
a právní řády vníveč rozmetal?
Či vidíš, že ctí bozi lidi zlé?
Ne, ne! Já vím, že jistí občané
už dávno byli nespokojeni

s mou osobou a na mne reptali
a potřásali skrytě hlavami,
jež ve jhu poslušnosti nechťeli,
jak slušno, držeti a ctíti mne.
A oni svedli ziskem — tím jsem jist —
mé strážce, aby spáchali ten čin!
Nic špatnějšího lidem nevyzešlo
zde na světě než stříbro zvonivé.
To hubí města, muže z domu šve,
to svádí mysl lidí poctivých
a hanebnosti tropit učí je;
to vnušlo lidem páchat zločiny
a znáti všelijakou bezbožnost.
Však ti, kdo pro zisk provedli ten čin,
jen toho dosáhli, že jedenkrát
je přece stihne zasloužený trest!
Nuž, ctím-li ještě Dia věčného,
to dobře věz a na to přísahám:
Bud' strůjce toho pohřbu lapíte
a ke mně přivedete, nebo vám
pak nepostačí jenom pouhá smrt;
já vás dám dříve mučit zaživa,
až vyjevíte onen zpupný čin,
nechť zvíte, odkud třeba bráti zisk,
tam v budoucnosti nechť jej loupíte,
a nechať poznáte, že ze všeho
se nesmí hledět jenom kořistit.
Zisk hanebný přec lidem přináší
víc záhuby než blaha v životě.

HLÍDAČ

Smím mluvit, či mám odtud odejít?

KREÓN

Což nevíš, že je mi už protivná
tvá řeč?

HLÍDAČ

Co hněte: sluch, či duši tvou?

KREÓN

Nač pátráš, odkud je má nevole?

HLÍDAČ

Ten strůjce trápí srdce tvé, já sluch!

KREÓN

Ha, jaký jsi ty chytrák prohnauý!

HLÍDAČ

Však já jsem věru nespáchal ten čin!

KREÓN

I ano, zaprodal jsi duši svou!

HLÍDAČ

Och, běda! Zle je, má-li mínění
tak klamně člověk, jenž si umíní!

KREÓN

Nu, jen si vtipkuj s tím svým míněním.

Však neudáte-li mi viiúka,
tím budete jisti, že si řeknete,
že bída provází zisk nečestný!

Odejde do domu s průvodem.

HLÍDAČ *za ním*

Kéž jen se šťastně najde! Ale ať
se chytí nebo ne — to rozhodne
jen osud — mne už tady nespatriš!
A nyní bohům vroucně děkuji,
že proti všemu očekávání
jsem s kůží zdravou odtud vyvázl!

Odkvapí

SBOR

Mnoho je na světě mocného,
nic však mocnější člověka.
On i za větrů bouřlivých
přes moře siné se vydává
a proniká přivalem hlučných vln,
jež smáčeji jeho loď.
I Zemi, nejvyšší ze všech božstev,
neúnavnou a nezmarnou, rok co rok
sužuje pluhem, jež obrací sem a tam,
když s plemenem koní brázdí půdu.
On též do lécek úskočných
lapá bystrého ptačtva rodu,
loví divoké zvěře dav,
tvorstvo žijící v hlubinách vln
zná chytati do smyček spletených v síť,
ten dávtipu plný muž!
I šelmu, žijící volně v horách,
ovládá bezpečně silou své myšlenky,
ohřívanou šij koně si krotí jhem,
i horského nezdolného býka.
On mluvu si osvojil též
i hbitého myšlení um
a vypěstil pudy sdružovat se do měst;
zná unikat mrazů nevládných

jasným střelám i lijákům,
jsa důmyslu pln; a žádné věci budoucí
se bez důmyslu nechápe.

Jen smrti uniknout neumí;
jak ujít však těžkým nemoce,
v tom se vyzná.

Tu obratnost maje a vtip
i moudrost, již netušil sám,
hned k dobru se kloní, hned zas ke zlu chýlí.

Kdo zákonů své otěiny dbá
i přísahou posvěcených práv,
ten povznáší vlast; však ten je vlasti nehoden,
kdo směle zlu se oddává.

Kéž nikdy nesdílí můj krb
a dalek je mému smýšlení ten,
kdo tak jedná!

Hlídač přivádí na scénu Antigonu

NÁČELNÍK

Aj, jaký to div! Jsem rozpaků pln!
Jak popřítí mám, když to bezpečně vím,
že ta dívka zde je Antigoné?
Ty nešťastná
a nešťastným zplozená otcem! Co to?
Což vedou tě sem, žes nedbala nic
slov zákazu králova? Chytli tě snad,
kdyžs jednala nerozumně?

Hlídač přiváděje Antigonu

Toť ta, jež vykonala onen čin;
my při pohřbu ji chytli. Kde je Kreón?

NÁČELNÍK

Hle, tu se vrací z domu, právě vhod.

KREÓN *vycházíje*

Co je? A k čemu vhod se navracím?

HLÍDAČ

Ach, pane, člověk nemá ničeho
se zříkat přísežně, neb rozvaha
jej často potom z klamu usvědčí.

Hle, já jsem tvrdil, tvými hrozbami
tak zlekán, že sem nikdy nepříjdu.

Však náhlé, netušené radosti
se nevyrovná žádná jiná slast,
i přicházím, ač vázán přísahou:

Zde vedu dívku, kterou při pohřbu
jsme chytli. Teď se nelosovalo;
ten šťastný lov je můj a ničí víc!

A nyní, pane, vezmi si ji sám
a po svém přání se jí vyptávej
a pátrej. Ale já si zasloužím
být viny prost a ujit pohromě.

KREÓN

A kde a jaks tu dívku přistihl?

HLÍDAČ

Když pohřbívala bratra; teď vši vše.

KREÓN

A je to pravda? Víš, co povídáš?

HLÍDAČ

Já pohřbívat ji viděl přes zákaz
to tělo; mluvím jasně, zřetelně?

KREÓN

A jaks ji viděl, jaks ji přistihl?

HLÍDAČ

To bylo tak: Já navrátil se zpět,
zle zděšen těmi tvými hrozbami,
a všecken prach jsme smetli, který kryl

tu mrtvolu, a tělo tlející
jsme dobře očistili. Nato pak

jsme po větru si na svah usedli,
by nešel na nás zápach z mrtvého.

Druh dráždil druhu výtkou, nadávkou
i hrozbou, kdo by snad byl nedbalý,
a tak čas utíkal, až zářivý

kruh slunce dostih' středu blankytu
a vedro pánilo. Tu najednou

se zdvihla hrozná bouře od země
a vířila až k nebi, plnic pláň

a rvouc vše listí z háje na pláni;
i širý vzduch byl pln té vichřice.

My přimhouřili zrak a snášeli
to boží dopuštění. Konečně

pak bouře přešla, a vtom spatříme
tu dívku! Ona hořce zaúpí,

tak pronikavým hlasem jako pták,
když spatří hnízdo prázdné, bez mláďat.

I ona, vidouc holou mrtvolu,
se jala kvílet, začla bēdovat

a proklínala činu původce.
I snáší ihned v hrsti suchou prst

a z konve krásně kuté, měděné
kol těla trojí oběť ulévá.

Jak jsme to zhlédli, hned k ní spěcháme,
a lapíme ji; ale ona nic

se nezalekla; my ji vinili
i z činu prvého i z tohoto:
a ona nezapřela zholá nic.
Já plesal — přec však mě to bolelo.
Sám ujít pohromě je sladké sic,
však přitom do ní uvést milé své
je holetsné. Leč všecko ostatní
je pro mne ničím proti spáse mé!

KREÓN *k Antigoně*

Ty tam, jež klouíš hlavu k zemi, slyš:
Zda znáš se k činu, či jej zapíráš?

ANTIGONÉ

Já znám se k němu, nezapírám nic!

KREÓN *k Hlidoči*

Ty můžeš odtud volně odejít,
kam chceš: jsi zproštěn těžké viny té.

Hlidač se vzdává

KREÓN *k Antigoně*

A ty mi pověz — zkrátka, bez oklik —
zda znalas vyhlášku a zákaz můj?

ANTIGONÉ

Ó znala, jak by ne: byl znám přec všem.

KREÓN

A osmělila ses jej přestoupit?

ANTIGONÉ

Ten zákaz přec mi neohlásil Zeus,
ni Diké, družka bohů podsvětních,

zde takové nám řády nedala.
A nemyslila jsem, že takovou
má moc tvůj zákaz — dal jej smrtelník! —
že moh' by platit víc než nepsané
a neochvějně bohů zákony.
Ty nežijí jen včera nebo dnes,
však věčně, aniž víme, kdo je dal.
A pro ně nechtěla jsem od bohů
být trestána, i nelekla jsem se
zde ničí vůle. Věděla jsem přec,
že zemru: jak by ne? I kdybys ty
to nebyl vyhlašoval. Zemru-li
však před svým časem, to mám za zisk jen.
Kdo žije v hojných strástech jako já,
zdaž není pro něj ziskem zemřítí?
Však zdá-li se ti čin můj zpozdilý,
aj, kárá zpozdílec mou zpozdilost.

NÁČELNÍK

Ta dívka jeví drzost po drsném
svém otci: neumí zlu ustoupit.

KREÓN

Však věř, že mysl příliš zarytá
se nejspíš zhroutí. Ocel nejtvrdší,
když zkréhne, v žáru ohně svařena,
se nejčastěji zláme, popraská;
a nepatrnou uzdou zkrátí se
i bujný koně. Kdo je otrokem
svých bližních, nesmí smýšlet vysoko!

Ukazuje na Antigonu

Ta znala jednat zpupně tehdy již,
když překročila dané příkazy,
a druhá zpupnost, když to spáchala,

je chlubit se a činu tomu smát. *Ukazuje na sbor*
 Toť nejsem už já mužem, ona jest, *Ukazuje na sbor*
 jím sama, projde-li jí beztrestně *Ukazuje na sbor*
 ta troufalost! Však ať mi bližší je, než vlastní sestra,
 ba než celý rod, *Ukazuje na sbor*
 přec ji mi sestru její nemine *Ukazuje na sbor*
 los nejhroznější — neboť viním teď *Ukazuje na sbor*
 i sestru z piklu při tom pohřbení! *Ukazuje na sbor*
 Nuž zavolejte mi jí! Zřel jsem ji *Ukazuje na sbor*
 teď v domě řádit jako šílenou, *Ukazuje na sbor*
 a tak se prozrazuje nezřídka *Ukazuje na sbor*
 zlé svědomí už předem u mnohých, *Ukazuje na sbor*
 kdo ve tmách osnují věc ničemnou, *Ukazuje na sbor*
 A ovšem nenávidím toho též, *Ukazuje na sbor*
 kdo přistižen byv při zlém konání, *Ukazuje na sbor*
 svůj čin se potom snaží okrásnit.

ANTIGONÉ

Chceš něco víc než vzít a zabít mne?

KREÓN

Já? Nechci: to mi zcela postačí.

ANTIGONÉ

Nač váháš tedy? Nelíbí se mi *Ukazuje na sbor*
 z tvých řečí nic a též si nepřeji, *Ukazuje na sbor*
 by se mi někdy něco libilo; *Ukazuje na sbor*
 a tobě protívno, co činím já. *Ukazuje na sbor*
 Však čím bych došla slávy slavnější *Ukazuje na sbor*
 než tímto, že jsem bratra pohřbila?

Ukazuje na sbor

Ti všichni by to jistě schválili, *Ukazuje na sbor*
 jen kdyby strach jim jazyk nepoutal, *Ukazuje na sbor*
 Být tyranem však je věc příjemná, *Ukazuje na sbor*

jak z mnohých příčin, tak i proto, že *Ukazuje na sbor*
 smí jednati i mluvit, jak chce sám.

KREÓN

To vidíš jea ty sama z Thébanů!

ANTIGONÉ

I ti to zří, však mlčí před tebou.

KREÓN

A nestydíš se od nich lišiti?

ANTIGONÉ

Čtít bratra netřeba se stydět.

KREÓN

A ten, ježž zabil, není bratr tvůj?

ANTIGONÉ

Je bratr můj, z těchž rodičů jak já!

KREÓN

Proč tedy prvého ctíš bezbožně?

ANTIGONÉ

V tom za pravdu ti nedá nebožtík!

KREÓN

Když jej jak bezbožníka stejně ctíš!

ANTIGONÉ

Ne otrok, nýbrž bratr zahynul!

KREÓN

Však hubil vlast, a ten se za ni bill!

ANTIGONÉ

Však přesto rovných práv si žádá Smrt.

KREÓN

Ne, dobrý nemá zlému roven být!

ANTIGONÉ

Kdož ví, zda dole platí názor tvůj!?

KREÓN

I mrtvý nepřítel je nemilý.

ANTIGONÉ *prudce*

Jen lásku umím sdílet, a ne zášť.

KREÓN

Když lásku, tedy miluj — v podsvětí!

Mnou žena nepovládne, co jsem živ!

Ve vratech se zjeví plačící Isméné, vedená sluhou

NÁČELNÍK

Však hle, tam u vrat je Isméné,

jež prolévá slzy pro sestru svou!

Mrak čelo jí pokrývá, ruměnou tvář

jí zohyzdil též

a líce spanilé skrápí.

KREÓN

Slyš ty, jež lzulas ke mně v domě mém

jak zmije, krev mi sála potají,

a já jsem nevěděl, že zkázy dvě

a záhuby si živím pro svůj trůn —

nuž pověz, přiznáváš se k účasti

v tom pohřbu, či chceš odpřisáhnout vše?

ISMÉNÉ *hynouc Antigoné*

Jsem vinna, je-li vinna sestra má;
mám účast ve všem, nesu s ní svůj díl.

ANTIGONÉ

To Spravedlnost nesmí dopustit!
Tys nechtěla, já nepřibrala tě!

ISMÉNÉ

Však nestydím se v neštěstí tvém být
ti družkou v plavbě bouří útrap zlých.

ANTIGONÉ

Kdo jednal, Hádés ví a podsvětí!
K té nemám cit, jež cítí slovy jen.

ISMÉNÉ

Ách, sestro, nezamítej účast mou
ni v smrti, ni v tom pohřbu bratřově!

ANTIGONÉ

Ne, se mnou nezemřeš, a čeho ty
ses netkla, nechej: má smrt postačí.

ISMÉNÉ

Však co mámi ze života bez tebe?

ANTIGONÉ

Zde Kreón, ptej se: vždyť jen jeho dbáš!

ISMÉNÉ

Proč mě tak týráš? Nemáš z toho nic!

ANTIGONĚ

Ten výsměch bolí — je-li to výsměch.

ISMÉNĚ

Nuž v čem ti mohu jinak prospěti?

ANTIGONĚ

Spas sebe! Přeci ti, bys vyvázla.

ISMÉNĚ

Och, běda, nemám sdílet osud tvůj?

ANTIGONĚ

Tys vyvolila život, a já smrt.

ISMÉNĚ

Ach ano, ale řekla jsem ti proč!

ANTIGONĚ

Tys těm vděk činit chtěla, *oněm* já.

ISMÉNĚ

Však stejně jsme se provinily přec!

ANTIGONĚ

Buď klidná! Ty přec žiješ, duše má
však dávno mrtva, mrtvým na prospěch.

KREÓN

Ty dívky tuším rozum ztratily,
ta právě teď — ta jak se zrodila!

ISMÉNĚ

Ó králi, ve zlu člověk pozbývá
i toho rozumu, jež život dal!

KREÓN

Ty ano, zlo když pášeš se zlými.

ISMÉNĚ

Ach, nač mám žít já sama bez sestry?

KREÓN

Zde o té nemluv, po té veta již!

ISMÉNĚ

Chceš zabít svého syna nevěstu?

KREÓN

I z jiných žen lze plodit děti přec!

ISMÉNĚ

Leč bez souladu, který poutá je!

KREÓN

Dát synu špatnou ženu nemám chuť.

ISMÉNĚ

Jak málo etí tě otec, Haimóne!

KREÓN

Jsi protivná už i s tím sňatkem svým!

NÁČELNÍK

Což vskutku o ni syna oloupíš?

KREÓN

Té svatbě Hádés konec učiní.

NÁČELNÍK

Jsi tedy rozhodnut ji usmrtit?

KREÓN

Já sám i ty! *K průvodcům.* Nuž čile, sluhové,
a odveďte je dovnitř! Uvážnit
je třeba, nedopřát jim volnosti!
Vždyť probahjí i chrabří, vidí-li,
že konec života je nablízku!

*Sluhové odvádějí Antigonu i Isměnu do paláce.
Kreón zůstane v zamyšlení*

SBOR

Ó, blažení ti, jejichž život nezakusil zla!
Neb jestliže někomu řízením božím je otřesen dům,
už nikdy ho nemíjí kletba a stíhá celý rod:
jak vlny moře vzdutého,
kdykoli vírné víchřice
se rozzuří, ženouce přes tmavé hlubiny pěnu vln,
jež valí černý rmut
až z hloubi ode dna,
co větrů stonem hřímají bičované břehy.
Tak od dávných dob i v domě krále Labdaka
je zřít, jak se množí osudu rány již od předků,
a nížádný člen se jich nemůže zprostit: jsou bez konce.
To nějaký bůh je kácí v prach!
Poslední teď již ratolest
se zaskvěla v rodině Oidipa svitem zářivým,
i tu však zastírá
teď bohů podsvětlních
prach krvavý i zpozdilost slov a mstivé zaslepení.
Jaký, ó Die, lidský vzor
by zadržet mohl tvoji moc,

již nemůže spoutat ni krotitel všeho, Spánek,
ni měsíců neúnavných běh?
Nebot jsi věčný, nestárneš časem,
vladaři olympských výšin,
mihotnou září planoucích:
Jak dříve, tak i napříště
a navěky povládně tento řád:
že pohromě usouzené
nadobro neujde v životě lidském nic.
Nebot naděje těkavá
je na prospěch mnohému člověku,
však pro mnohé mámením lehkověrných tužeb.
Jde k tomu, kdo netuší zlého nic,
pokud si nohy nespálí ohněm.
Kdosi moudrostí veden
proslulý výrok světu dal:
že dobrem zlo se zdává těm,
jimž zavádí do pohrom duši bůh;
pak pohromě nelze ujít,
neboť je postihne za velmi krátký čas.

Přichází Haimón

NÁČELNÍK *vidá ho, že Kreontovi*

Hle, tam jde Haimón, z dětí tvých všech
plod poslední! Zdalipak přichází sem,
sám zarmoucen nad sudbou nevěsty své,
pln bolesti nad zmarem sňatku?

KREÓN

To lépe nežli věstci zvíme hned:

Vstoupí Haimón

Snad nepřicházíš, synu, roztrpčen
jsa zlostí na mne, když ses dověděl,
že rozhodnuto o tvé snoubence?

Či máš mě rád, nechť jedná jakkoli?

HAIMÓN

Jsem, otče, tvůj. Dle dobrých zásad svých
mě řídíš, já pak vždy jich poslechnu.
A sňatku žádného si nebudu
výš cenit nad tvé dobré vedení.

KREÓN

Ba, synu, tak je třeba smýšlet:
že vůle otceva je nadevše.
Vždyť proto touží lidé děti mít
a poslušně je doma vychovat,
by odplácely nepříteli zlem
a s otcem přítele si vážily.
Však plodí-li kdo děti nezdárné,
co říci o něm, leč že sobě strast
v nich zplodil, v očích nepřátel pak smích?
A proto, synu, nikdy pro rozkoš
a ženu nepozbývej myslí: Věř,
zlá žena v domě jako manželka
ta mrazí v objetí! Neb jaký vřed
je horší pro tělo než přítel zlý?
Nuž odvrhni tu dívku od sebe,
jak nepřítele, nech, ať v podsvětí
se s někým zasnoubí! Já veřejně
ji přistihl, jak ona jediná
mi kladla odpor ze všech občanů,
i nestanu se lhářem před obcí
a usmrtím ji! Proto nechať si
jen vyzývá Dia, rodu ochránce!
Když ve svém domě takovou nekázeň
si odchovám, tím hůř pak u cizích!
Kdo v domě svém je dobrým člověkem,

i v obci objeví se pořádným;
kdo přestoupí však zpupně zákony,
či chce snad předpisovat vladaři,
ten pochvaly mé nikdy nedojde.
Kdo zvolen obcí, toho každý má
být poslušen jak v dobrém, tak i zlém,
a ve velkém, i v malém. Takový
muž, doufám, též by vládl dobře sám
a dal by se i dobře ovládat,
a v bouři bitevní jsa postaven,
by pevně stál jak řádný bojovník.
Nic není nad nekázeň horšího.
Ta ničí města a ta vyvrací
i příbytky, ta zvrací na útěk
i řady spojenců. Však poslušnost
čet spořádaných mnohé zachrání.
A proto třeba šetřit příkazů
a v ničem nepodléhat ženštině.
Líp mužem — nutno-li — být poražen:
kdo směl by říkat, že jsme v moci žen?

NÁČELNÍK

Já myslím — pakli mne snad nešálí
můj dlouhý věk —, že mluvíš rozumně.

HAIMÓN

Ach, otče, boží rozum vštěpují
nám lidem, nejdražší náš majetek.
A já — já nechci, ani nemohu
snad říci, že je tvá řeč nesprávná;
však dobrý názor může mít i přec
i jiný člověk. Nuže pohled: Mně
lze pozorovat ve tvém zájmu vše,
co mluví kdo a koná, vytýká.

Tvé oko děsí muže prostého
 a nikdo neužívá před tebou
 takových slov, jež se ti nelíbí.
 Však já to mohu skrytě vyslechnout,
 jak nad tou dívkou obec běduje:
 že ona, jež si toho nejméně
 zaslouží ze všech žen, má zahynout
 tak bídně pro svůj krásný, slavný čin.
 Když svého bratra, v boji padlého,
 jenž nebyl pohřben, od hltavých psů
 a dravců nenechala rozsápat,
 zdaž prý si nezaslouží skvělé ctí?
 Ten tajný hlas jde tiše po obci.
 Ach, otče, žádný statek pozemský
 mi není cennější než štěstí tvé.
 Či co je dětem větší ozdobou
 než vzkvétající sláva otcova,
 a co je otci dražší u dítek?
 Nuž, nenos v srdci jen tu myšlenku,
 že co dš ty, je správné, jinak nie.
 Kdo myslí, že jen sám je rozumný
 a řečí, duchem jiné předčí pak,
 ten bývá shledán prázdným, jestliže
 své nitro odkryje. A mnohému
 se přiučovat a být povolný,
 to není muži k necti, i když mnoho zná.
 Ille, stromy při divokých bystřinách
 své větve chrání tím, že povolí;
 však vzepřou-li se, proud je vyvrátí.
 Kdo napne pevně lano, řídě loď,
 a nepovolí, převrátí se s ní
 a pluje potom s kýlem nad vodou.
 Nuž, povol v nitru, změň své smýšlení!
 Jsem mladší, ale smím-li pronést též

svůj názor, myslím, že je nejlépe
 být mužem, který všemu rozumí;
 dát poučit se tím, kdo dobře radí!

NÁČELNÍK

Ó pane, ty se pouč od něho,
 ač mluví-li co vhod, a ty zas jím!
 Neb oba dva jste dobře mluvili.

KREÓN

Jak, ve svém věku máme rozumu
 se učit od tohoto mladíčka?

HAIMÓN

Však žádné špatnosti! A jsem-li mlád,
 hled spíše na mou věc než na věk můj!

KREÓN

A jakou věc: snad neposlušné ctít?

HAIMÓN

Ně, špatné ctít bych ani nežádal!

KREÓN

Což není ona stížena tím zlem?

HAIMÓN

Tak celá obec thébská nesoudí.

KREÓN

Má obec rozkazovat místo máe?

HAIMÓN

Ille, jaks teď tuze mladě promluvil!

KREÓN

Mám vládnout pro jiné, či pro sebe?

HAIMÓN

Kde vládne jeden muž, je po obci!

KREÓN

Což není obec panstvím vládcovým?

HAIMÓN

Pak můžeš vládnout prázdné zemi sám!

KREÓN

On za tu ženu tuším bojuje!

HAIMÓN

Ač jsi-li ženou ty! Dbám o tebe!

KREÓN

Proč s otcem svým se přeš, ty proklatče!?

HAIMÓN

Ba, zřím, že proti právu chybuješ!

KREÓN

Jak, chybuji, když etím svou důstojnost?

HAIMÓN

Té nectíš, na boží-li šlapeš čest.

KREÓN

Ty podlá myslí, ženě propadlál!

HAIMÓN

Však nepropadla žádné špatnosti!

KREÓN

Vždyť hájíš jen a jen tu ženštinu!

HAIMÓN

A tebe, sebe, bohý podsvětní!

KREÓN

Nech tlachů svých, ty ženin otroku!

HAIMÓN

Chceš mluvit, sám však slyšet nechceš nic!

KREÓN

S ní zažíva se nesmíš oženit!

HAIMÓN

Nuž zemře: zemrouc kohos usmrtí!

KREÓN

Jak, ty jdeš s drzou hrozbou proti mně?

HAIMÓN

Toť hrozba, potírati nerozum?

KREÓN

Můj s plácem napraviš, ty bezhlavý!

HAIMÓN

Ty třeštíš, děl bych — jsi však otec můj.

KREÓN

Aj, vskutku? Při nebesích, tím buď jist,
že ztrestám urážky i výsměch tvůj!

K jednomu z průvodců

Jdi pro tu ohavu, by zemřela
zde přímo před očima snoubence!

HAIMÓN

Mně před očima nesmí zahynout,
to nedoufej, a ty už nespátíš
mou hlavu nikdy zrakem svým, a pak
zuř na ty z přátel, jimž to po chutil!

Odběhne

NÁČELNÍK

Ten jinoch, pane, v hněvu odkvapil:
zlost mladé mysli bývá hrozivá!

KREÓN

Ať jde a jedná třebaš nadlidsky,
ty dívky osudu však nezbaví!

NÁČELNÍK

Nuž zamýšlíš je obě usmrtit?

KREÓN

Tu ne, jež ničeho se nedotkla.

NÁČELNÍK

A jakou smrtí ji chceš utratit?

KREÓN

V kraj liduprázdný chci ji zavést
a v skalní kobce živou uzavřít

a předložím jí něco pokrmu,
jen co bych ušel hříchu, aby stát
naš celý nebyl vraždou poskvrněn.
Tam může prosit Háda, kterého
otci z bohů jediného, snad jí dá
i život; nebo pozná aspoň teď,
že marno to ctít, co je v Hádu už.

Odejde do domu

SBOR

Ó Eróte, v bojích vítězný,
ó Eróte, vrháš se na stáda,
na hebkých líčkách dívčiných
rozléváš kouzlo klidu nočního;
ty zalétáš i přes mořskou tůň,
zalétáš v chýše venkovské;
žádný nesmrtelný bůh
nemůže uniknout
tobě a nižádný křehký lidský tvor;
koho jsi zajal, ten šílí.
Ty strhuješ k nepravostem zlým
i lidi smýšlení řádného;
ty jsi vznítit i tento svár
otce a syna, krví spřízněných,
a patrně, že vítězem jest
očí nevěsty ladné vděk,
mocných řádů a práv
důvěrný společník.
Stále si pohrává lásky bohyň,
bez boje vítězící.

Sluhové vyráždějí z paláce Antigonu

NÁČELNÍK

Již z rozkazů krále se vymykám též,

když vidím ten zjev, a zdržet proud slz
mi nemožao již, když Antigonu
zde vidím, jak odchází v svatební síň,
jež spánkem věčným vše daří.

ANTIGONÉ

Ó vize, občane otčiny mé,
jak poslední cestou se ubírám,
jak již naposled pohlížím
na zářící sluneční svit,
a nikdy víc: všehubná Smrt
živoucí mne odvádí již
na břehy styžské.
Mně nezdařil se manželství los,
mne neopěval svatební zpěv
při sňatku s ženichem mým: a nyní
s Acherontem se zasnoubím.

NÁČELNÍK

Však zdobena slávou a chválou všech
se ubíráš tam v tu zemřelých skrýš:
ni hladavá nemoc tě nesklála v hrob,
ni smrtícím mečem tě nestihla smrt,
však z vlastní vůle a z lidí jen ty
již zaživa do Hádu vstoupíš.

ANTIGONÉ

Já slyšela, že žalostná smrt
kdys postihla dceru Tantala
Niobu na sráze sípylském:
tak jako pevný břechtanu peň
ji opředl nový útvar skal;
zvěst pak vypráví, že se i teď
rozplývá v slzách,

a stále ji smačí déšť a sníh,
zpod slzavých víček se řine jí pláč,
skrápěje její hrud! — Mno také
osud ukládá ve věčný sen!

NÁČELNÍK

Ta z bohů vzešla a bohyní jest.
Ale my jsme jen lidé a lidský náš rod.
Však velkou je tíť mít po smrti své
los takový, jaký je bohům přán.

ANTIGONÉ

Ach, běda mi!
Ty se mi směješ! Pro bohy otcovské,
proč zaživa takto mne urážíš,
proč ne, až zemru?
Ó ty má otčino,
ó vzácní občane vlasti!
Ach, žel! Vy čisté prameny Dirémy,
ty posvátný okrsku krásnovozých Théb,
já za svědky беру si aspoň vás,
jak neželena, neoplakána přáteli
dle krutého příkazu odcházím
v to nezvyklé podzemní vězení!
Ó žel, já nebláhá!
Ni na zemi ni v říši Stínů,
ni u živých ni u mrtvých domova nemám!

NÁČELNÍK

Tys došla na vrchol smělosti
a o vysoký Práva trůn
jsi klopýtla, ó dítě mé!
Však pykáš za hříchy svých předků!

ANTICONÉ

Tys v prsou mých
 probudil nejžalostnější vzpomínky,
 ten bezměrný nad mým otcem žal
 i nade vši sudbou,
 která stíhá náš rod,
 slavné Labdakovce!
 Ach, žel! Ty hršné lužko otcovské,
 ty manželský svazku syna s rodičkou,
 v němž otec můj s matkou neblahou žil
 a z něhož jsem se zrodila též, já nešťastná!
 A k těm teď odcházím přebývat,
 jsouc neprovdána a prokleta!
 Ó žel, jak záhubný
 byl sňatek tvůj, ó drahý bratře!
 Ač mrtev jsi již, mne živoucí jsi zničil!

NÁČELNÍK

Je zbožné mrtvé zbožně ctít,
 však moci vládce mocného
 se vzdorovati nesluší.
 Tys klesla vlastní horlivostí.

ANTICONÉ

Ach, bez přátel, bez slzy jediné
 a bez písní svatebních vedena jsem
 cestou smrti, já neblahá!
 Nikdy se nesmím již dívat, já nešťastná,
 do svaté záře sluneční!
 Ani jediný přítel nelká,
 nikdo nepláče nad mou sudbou!

KREÓN *vychází z paláce; k sluhám*

Což nevíte, že nikdo před smrtí

by lkát a bédovati neustal?
 Pryč s ní co nejrychleji! V klenutou
 ji uzavřete hrobku, jak jsem děl,
 a zanechte ji samu sobě tam,
 ať má už zemřít nebo dále žít
 jak nevěsta v té síni pobřební!
 Však my jsme čisti, co se dívky tkne:
 jen styku s lidmi bude zbavena.

ANTICONÉ

Ó hrobko, ó ty síni svatební,
 ó podzemský ty věčný žaláři,
 jdu tam k svým drahým, kterých přijala
 už velký počet mezi zesnulé
 etná Persefoné, když je stihla smrt.
 Já poslední a nejbídnější z nich
 jdu tam, než žití běh mi uplynul.
 Však tou se kojím mocnou nadějí,
 že přijdu milá otci, matce též,
 i tobě milá, drahý bratře můj.
 Já po smrti vás čistě uayla
 svou vlastní rukou, ustrojila vás
 a v hrobě obětí vás uctila,
 a nyní, Polyneiku, pohřbivši
 tvé tělo, takovou mám odměnu.
 Král Kreón prohlásil to za zločin
 a drzý smělý čin, drahý bratře můj.
 Teď odvádí mě odtud násilně,
 a já jsem nepoznala manželské
 ni lásky ani zpěvů svatebních.
 a nedočkala jsem se sňatku dne
 ni dítěte — a teď kráčím, od přátel
 všech opuštěna, ach, já nešťastná,
 v to mrtvých — živá! — sídlo pod zemí.

A jaký boží rád jsem zmarnila?
 Já neblahá, nač ještě vzbližeti
 mám k bohům? Koho volat na pomoc?
 Čin zbožný vytknout mi jak bezbožnost:
 nuž schvalují-li bozi tento trest,
 snad poznám v Hádu, že jsem chybila;
 však chybují-li tito — horší zlo
 ať mine je, než to, co křivě činí mně!

NÁČELNÍK

Tou dívkou zmítá ještě i teď
 tyž vášně vírl!

KREÓN

Však ti, kdo ji vedou, až stihne je trest,
 ti zpláčí, že byli tak liknaví!

NÁČELNÍK

Ó běda, ta slova mi praví, že smrt
 je nablízku již.

KREÓN

Ba, nekoj se nikterak nadějí tou,
 že to dopadne jinak: vše splní se teď!

ANTIGONÉ

Ó vlasti, ó Théby, rodiště mé,
 ó bohové
 mých předků, jdu na smrt, již přišel můj čas,
 jdu — poslední potomek vladařů Théb.
 Ó vizte mě zde,
 jak trpím zle, a kdo trestá mě tak,
 že zbožně jsem etila, co zbožné:

Sluhové odvedou Antigonu

SBOR

Tyž los přinutil též Danau půvabnou
 zaměnit nebeský svit za temnou kovovou síň.
 Ukryta v kobce, podobné hrobu,
 v zajetí byla držena;
 a slavný byl přec i její rod, ó dítě mé,
 a pěstila símě, jímž zlatý déšť Diův jí oplodnil klín.
 Však osudu moc je úžasná.
 Té neuunikne bohatství
 ni mocná zbraň ni hradební zed'
 ni koráby černé, bičující moře.

Také Édónů král, prehlivý Lykúrgos,
 pro svůj výsměch a vztek těžce byl uvězněn.
 Uzavřen pevně od Dionýsa
 úpěl ve skalním žaláři.
 Byl vyhojen tak jeho bujný vzdar a zuřivost,
 a poznal sám, že v šílenství jen svým jazykem zlým
 se dotýkal syna božho.
 On rušil mainad orgie
 i rozjásaný pochodní žár
 a dráždil Múzy, milovné hry píšťal.

Vystoupí, veden hochem, slepý

TEIRESIÁS

Ó thébští páni, jdeme společně,
 dva jedním zrakem hledíce; neb jít
 je možno slepečům jenom s průvodcem.

KREÓN

Ó Teiresio, co se stalo zas?

TEIRESIÁS

Já povím, ty však věštec poslechní.

KREÓN

Já nikdy rady tvé se nestranil!

TEIRESIÁS

A protos řídil šťastně města loď.

KREÓN

Žes prospěl mi, to mohu dosvědčit.

TEIRESIÁS

Nuž vez: teď na ostří jsi osudu!

KREÓN

Co je? Mne mrazí tato slova tvá!

TEIRESIÁS

Mým uměním to poznáš, jenom slyš!

Já na své staré sídlo věstecké

si usedl, kde ptactvo veškeré

se shromažďuje, a tu zaslechnu

hlas ptáků neobvyklý: divokým

a pomateným skřekem křičeli.

Já poznal, že se rvou až do krve:

zněl jasně tlukot jejich perutí.

I leknu se, hned oltář rozžehnu

a zapalují oběť; plamen však

se z žertvy nezdvihal, tuk rozpouštěl

se na popelu, pryště z tučných kýt,

jež prosty obalu tu ležely.

Zde tento hoch mi všechno vyprávěl,

že oběť sledují zlá znamení

a že se věštná žertva nedaří.

Ten hoch je vůdcem muž, já jiným zas —

Ten neduh obce zavinils ty sám!

Neb naše svaté krby, oltáře,

jsou plny krmě pro dravce a psy,

již padlý Polyneikés nešťastný

jim poskytl. A proto nechtějí

už přijmout od nás bozi plamen kýt

ni prosby obětí, a proto pták

již zvuky blahozvěstné nekřičí,

když nažrán tučné krve padlého.

Nuž rozvaž to, ó synu! Chybovat

je společné všem lidem smrtelným;

však chybí-li kdo, není bláhový

ni bezhlavý, když, klesnuv v pohromu,

se snaží chybu zhojit a je ústupný.

Být tvrdošijný — toť být zpozdilý.

Nuž dbej mé rady, nemuť padlého.

Což je to mužné vraždit mrtvolu?

To k tvému dobru s dobrou rozvahou

tí pravím; a je milé poučit

se dobrou radou, je-li prospěšná.

KREÓN

Ó starče, všichni na mne mířte

jak střelci do terče; i s věštěctvím

jste na mne přišli! Však cech věstecký

mě dávno zradil již a zaprodal.

Jen vydělávejte a kupujte

si drahé kovy, zlato indické:

však Polyneika nepochováte!

Ni kdyby orli, ptáci Diovi,

ho chtěli roznést sobě za pokrm

až před trůn Diův, věru ani pak

ho nedovolím pohřbít, poskvřiny

se nezaleknu! Bohy poskvřit
tvor lidský nemůže, to dobře vím!
Však, Teiresio starý, hanebně
i mocní klesají, když zkrášlují
jen pro zisk slovy věci hanebné!

TEIRESIÁS

Ach!
Kdo ví a umí ještě povázat

KREÓN

Nuž co? A co to díš tak povšechně?

TEIRESIÁS

— že rozvaha je statek nejlepší!

KREÓN

As jako hloupost škodou největší!

TEIRESIÁS

A ty jsi právě pln té choroby!

KREÓN

Já nechci věstci splácet urážky,

TEIRESIÁS

Však splácíš: nazýváš mé věstby lží!

KREÓN

Jsou všichni věstci stříbra dychtiví.

TEIRESIÁS

A tyran miluje zas mrzký zisk!

KREÓN

Zda víš, že takto mluvíš k vladaři?

TEIRESIÁS

Vím; zachránil jsi město radou mou!

KREÓN

Jsi moudrý věstec, ale křivdiš rád.

TEIRESIÁS

Mám prozradit, co tajím v srdci svém?

KREÓN

Jen prozrad', ale nemluv pro zisk jen!

TEIRESIÁS

Ba pro tvůj zisk už asi nikoli!

KREÓN

Mou mysl nezakoupiš, tím buď jist!

TEIRESIÁS

Nuž dobře! Věz, že mnoha oběhů

kol slunečních se nedožiješ již,

a za ty mrtvé jinou mrtvolu,

plod vlastní krve, budeš nucen dát:

žes pod zem sklál, co bylo na světě,

a duši nectně zavřel do hrobu;

a mrtvému žes rovu nedopřál

ni pocty pohřební a bráníš mu

těž sejít odtud k bohům podsvětním.

Ni ty ni bozi nebes nemáte

naň práva; jednáš tedy násilně.

I slídí po tobě už Lítice,
 ty Hádovy i boží mstitelky,
 jimž vzápětí jde zkáza: ůhají,
 až stejná hrůza tebe postihne.
 A uvaž, mluvím-li, jsa podplacen;
 neb za kratičký čas to dosvědčí
 i žen i mužů nářek v domě tvém—
 Nuž tyto střely za tvé urážky
 jsem vyslal jako střelec v srdce tvé,
 v němž utkví pevač, ránu zapálí,
 a palčivosti té se nevyhneš...

Ó hochu, odved mě již domů zas,
 by ten si vyléval zlost na mladších
 a jazyk vypěstil si klidnější
 a mysl rozvážnější, než má teď!

Odejde s chlapcem

NÁČELNÍK

On s hroznou věštbou, pane, odešel,
 a vím, že od těch dob, co šedý vlas
 mi kryje hlavu místo černého,
 nic nepromluvil v obci lživého!

KREÓN

I já to vím a jsem pln neklidu.
 Je hrozné povolit, však vzdorovat
 a duši zkázou stihnout — hrozné též!

NÁČELNÍK

Je třeba rozvahy, ó Kreonte!

KREÓN

Nuž co mám činit? Pověz, poslechnu.

NÁČELNÍK

Jdi, propuť dívku z kohky podzemní
 a pohřbi pohozenou mrtvolu!

KREÓN

To schvaluješ a v tom mám ustoupit?

NÁČELNÍK

A ihned, pane! Lidi zlovočné
 msta bohů rychlonohá stihá vráz!

KREÓN

Ach, měním ztěžka jen svůj úmysl!
 Leč s nutností je marné bojovat.

NÁČELNÍK

Jdi, učň tak, ty sám a osobně!

KREÓN

Hned půjdu, jak tu jsem. Hej, sluhové,
 sem všichni, kde kdo jste, a sekyry
 si vezměte a rychle na tu pláň!

Já sám pak po obratu myslí své,
 sám uvězniv ji, sám ji vyprostím.
 Mám strach, že v životě je nejlépe
 vždy plnit stanovené zákony.

Odkvapí se sluhý a průvodem

SBOR

Ó bože přehojných jmen,
 ty potomku Dia hřmícího
 a chloubu thébské Semely!
 Bdiš nad slavnou ikarskou zemí

a spravuješ hostinný úval
putnické Démétrý,
bohyně laskavé.
Ó Bakchu, jenž dlíváš rád
i v Thébách, domově bakchantek,
tam, kde chladivý proud
vine se isménský a saně
kde setba vzešla zhoubná.

I dvojhlavý Parnásu vreh,
jenž jiskrných pochodní je pln,
a kastálské zřídlo tě vidává,
kde kórycké nymfy tě havi
svých sborů tanci a reji.
Úbočí nýských hor,
břečfanem vroubené,
i zelené pobřeží,
tak bohaté na révy plod,
k nám tě vysílá vždy,
v plesném když hlaholu božských písní
se ubíráš do tříd thébských.
To město nejvíce ze všech měst
ty sám i s mateří svou
daříš poctou největší.
I teď, kdy celá naše vlast
je schvácná
chorobou ukrutnou,
sem krokem spásným zavítej k nám,
buď ze srázných parnáských skal,
nebo přes bouřný průliv mořský!

Ó hejsa, ty vůdce sboru hvězd,
jež plápoem sálají,
dozorce nočních jásotů,

ty plémě Diovo, zjev se nám,
ó pane náš,
s družinou bakchantek svých,
jež božským nadšením vzrušena jsou,
tě provází, celou pak noc
slaví tanci lakcha vládce.

POSEL I. přicházejí ze strany

Théb staroslavných vzácní občané,
já nechci život lidský chváliti
ni hanět, ať se zdaří jakkoli.
Neb osud drtí, osud povznáší
jak nešťastného, tak i šťastného,
a co má přijít, nikdo netuší.
Byl kdysi Kreón hoden závisti,
když od nepřátel vlast nám zachránil
a přijal svrchovanou v zemi moc
a vládl, vzkvétal zdárným potomstvím.
To vše je teď to tam: Kdo radostí
je zbaven, ten už, myslím, nežije,
je živou mrtvolou. Nechť jeho dům
je skvěle bohat, nechat jako král
ať žije, nemá-li však radostí,
vše ostatní bych nevzal od něho
ni za stín dýmu místo rozkoší.

NÁČELNÍK

Co strastného zas neseš pro krále?

POSEL I.

Jsou mrtvi; živí smrtí vinni jsou!

Eurydiké otvárá vrata

NÁČELNÍK

Kdo koho zabil? Kdo to zhynul? Mluv!

POSEL I.

Je mrtev Haimón, sám se zavraždil.

*Eurydiké se lekne a ve mdlobách
padne do náruči služek*

NÁČELNÍK

Ó věštce, jak jsi splnil slovo své!

POSEL I.

A nyní uvažme, jak jednat dále!

NÁČELNÍK

Hle, tu je Eurydiké ubohá,
choť Kreontova; z domu vychází,
buď náhodou, či slyšíc o synovi.

Eurydiké se vzpomíná

EURYDIKÉ

Já zaslechla tu zprávu, občané,
chtíc vyjít právě z domu, abych se
zde pomodlila k božské Palladě;
a jak jsem odsouvala závoru
a otvírala, udeří mě v sluch
ta zpráva o neštěstí v rodině;
mně schvátíl děs, i padnu ve mdlobách
svým služkám v náruč. Nuže povězte
mi znovu, jaká byla ona zvěst?
Jsem strastí znalá, chci ji vyslechnout.

POSEL I.

Já, milá paní, byl jsem při tom sám
a slova pravdivého nesmlím.
Nač bych tě šálil slovy hladkými,
jež by se objevila potom lízí?

Vždyť pravda vyjde vždycky na povrch.

Já šel s tvým chotěm v jeho průvodě
až na tu pláň, kde ležel ubohý
trup Polyneikův od psů rozsápán.
I pomodlili jsme se k Hekatě
a k Hádovi, by ztlížit ráčili
svůj hněv, a tělo svatou koupelí
jsem omyl a všechny ostatky
jsem na haluzích čerstvých spálil,
a z rodné prsti vysoký když rov
mu navršili, šli jsme k svatebnímu
té dívky siní, hrobce kamenné.
A kdosi zaslechl už zpozvdáli
zvuk nářků hlasitých kol neblahé
té komory a jde to oznámit
hned Kreontovi. On se přiblíží
a tu mu zazní k sluchu nejasný
zvuk nářku žalného. I zaupí
a vzkřikne božně: „Ó já nebožák!
Což jsem snad věstcem? Je snad cesta má,
již nyní konám, nejnešťastnější
z mých cest, jež v životě jsem vykonal?“
Hlas synův zní mi v sluch. Blíž, sluhové,
a rychle k hrobu, kámen odvalte,
jenž uzavírá rov, a vnikněte
až k ústí chodby rovu, pohleďte,
zda Haimónův to hlas, či bohův klam?“

My na ten vládcův rozkaz zděšený
jsme prohlíželi hrob a v pozadí
té kobky — oběšenou dívčinu
jsme našli, v smyčce z roušky skroucené;
a on — ležel na ní, objímal

jí tělo, na hrud' tiskna hlavu svou,
 a na zmar sňatku s mrtvou nařikal
 i na los nevěstin a otcův čin.
 Ten, jak ho spatřil, strašně zaúpěl,
 jde k němu, běduje a volá ho:
 „Ó nešťastníku, cos to provedl?
 Kams dal svůj rozum? Jaká osudná
 tě rána sklála? Vyjdi, synu můj,
 slyš, jak tě prosím pokorně — ó pojď!“

Syn pohlédl naň zrakem divokým,
 pln pohrdání v tváři, neděl nic
 a dvojsečný svůj meč naň vytašil.
 Však otec prohl pryč, i chybil se.
 Tu rozzuřil se proti sobě sám,
 svá prsa nastavil, až do půli
 si vrazil do nich meč; již v mrákoťách,
 však dosud při rozumu, k dívce své
 se přivine svou paží zemdlenou
 a chroptě chrlí na bělostnou tvář
 své dívky krvavý déšť krápějí.
 A teď tam leží mrtev na mrtvé,
 ten ubožák, když v Hádu teprve
 své lásky posvěcení dosáhl
 a důkaz lidem dal, že nerozum
 je pro člověka z běd všech nejhorší!

Eurydiké odkvapí do domu.

NÁČELNÍK

Co o tom soudíš? Paní odešla
 a na tvou zprávu ani nehlesla.

POSEL I.

Já žasnu sám. Leč doufám, že když teď

los synův zvěděla, že veřejně
 se stydí lkát, i jde snad uložit
 svým služkám žal a smutek rodinný.
 Je moudrá dost, by neprovedla nic.

NÁČELNÍK

Já nevím; planý křik i mlčení
 tak přílišné mám za zlé znamení.

POSEL I.

Však zvíme hned, zda v skrytu nechová
 snad tajný záměr, jsouc tak sklíčena,
 když vejdem v dům. Máš pravdu: mlčení
 tak přílišné je špatným znamením.

*Posel odejde do domu.
 Přichází Kreón a se sluhou nese Haimónovu mrtvolu*

NÁČELNÍK

Však hle, tu přichází sám náš král
 a v rukou svých — ač smím-li to říci —
 má zřejmý důkaz, že pochybil sám,
 a nikoli vinou jiných.

KREÓN

Hó! Hó!
 Ó strašné omyly mé mysli urputné,
 jež přimášíte smrt!
 Pohlédte, pohlédte sem,
 zde na vraha krve své, jenž zahubil vlastní plod!
 Ó žel, jak neblahý byl záměr mysli mé!
 Ó synu, synu můj, tak mlád, tak mlád jsi byl
 — ó hrůza, hrůza! —
 a zemřels předčasně!
 A já to zavinil sám, ne tvoje zpezdilost!

NÁČELNÍK

Ó žel, jak pozdě pravdu pochopils!

KREÓN

Ó běda!

Už chápu to, já bídný; tehdy však,
ach, tehdy zasáhl bůh mou hlavu ranou zlou
a na cesty mě zahnal divoké
a všechnu radost mou mi zašlapal náhle v prach!
Ach, ach! Jak bolestné jsou lidské útrapy!

POSEL II. *vyjde z domu*

Ó pane, přišels tuším v domnění,
žeš vrcholu vši bídy dosáhl;
však doma čeká tebe nová strast!

KREÓN

Ach, jaká strast? Zde horší než ta zde?

POSEL II.

Tvá žena, matka toho mrtvého,
se právě zavraždila, nebohá!

KREÓN

Hó, hó!

Ó běda, nečistá ty Smrti propasti,
ó proč mě vraždíš, proč?
Ty posle zlověstný
s tou zprávou neblahou, ach, cože to zvěstuješ?
Ó žel! Já mrtev jsem již, a ty mě dobíjíš!
Co pravíš? Kdes, ach, vzal tu strašnou novinu?
Ó hrůza, hrůza!
Ta oběť krvavá,
mé choti hrozný los že přibyl k záhubě mé?

*Otevrou se vrata paláce a v nich
je vidět Eurydiciinu mrtvolu*

NÁČELNÍK

Zde lze ji vidět — není skryta již.

KREÓN

Ó běda!

Zřím druhé neštěstí, já ubohý!
Ach, jaký, jaký los mě ještě čeká dál?
Zde držím vlastní dítě v náručí,
já ubožák, a tam — zřím druhou mrtvolu zas!
Ó běda, dítě mé, ach, matko nešťastná!

POSEL II.

Tam u oltáře břitkou ocelí
se prohodla, a zhasl její zrak,
když oplakala Megareův los,
jenž padl dřív, i Haimónův; a pak
svých dětí vraha, tebe, proklela.

KREÓN

Ó hrůza hrůz!
Jak strašný jímá mě děs! Proč nevrátil někdo z vás
již ocel dvojbřitkou v mou nastavenou hrud?
Já člověk neblahý!
Jak neblahý strastí vír mě strhl v hlubinu svou!

POSEL II.

Ba vinu smrti obou synů tvých
jen tobě přičítala zesnulá!

KREÓN

A jakou ranou sešla ze světa?

NÁČELNÍK

Svou vlastní rukou proklála si hrud',
když synův žalný osud seznala.

KREÓN

Ach, běda mi! Zda smím své viny hroznou tíž
kdy na jiné svalovat, když vším jsem vinen sám?
Já sám je usmrtil, já, já, tvor neblahý,
jen já, to dobře vím! Ó sluhové, hola, sem,
a odvedte mě hned, ach, pryč mě odvedte hned!
Ach, pohleďte: co jsem? Jsem nic, jsem pouhé nic!

NÁČELNÍK

Máš dobře — je-li v zlu co dobrého —,
že radš zkrátit pohled na svou strast.

KREÓN

Ó přijď, ó přijď
a zjev se, osud můj, můj cíli toužený,
a mého života den mi přiveď poslední!
Ó smrti, přijď, ó přijď,
ať žádného jiného dne se nikdy již nedočkám!

NÁČELNÍK

To splať čas, jak bozi budou chtít;
teď o přítomnost třeba pečovat.

KREÓN

Já prosil o to, po čem toužíme.

NÁČELNÍK

Jen o nic nepros; lidé nemohou
se nikdy zprostit sudby určené.

KREÓN

Nuž odvedte mě pryč, mne zločince bídného!
Já nerad, synu můj, jsem způsobil ti smrt,
i tobě, choti má: ó žel, já nebožák!
A nyní nevím sám, kam dřív se obrátit.
Vše v troskách přede mnou, a na hlavu dopadla
mi osudu těžká pěst, již nelze nijak snést!

Odvádějí ho do paláce

NÁČELNÍK

Jen ten je blažen, kdo rozvahu má:
toť hlavní; a míjeti nutno i hřích,
jeuž uráží bohy. Kdo velkých slov
pln zpupnosti užívá, veliký trest
ho stihne a stár
se teprve rozvaze učí.

Útrapa jaká na mě nepadne? Hned lev,
hned had, i oheň s vodou zasť!

Zlomek 150 — Achilleovi milci

Kde já jsem, kde našel květ
starost rychle tišíci...?

Zlomek 172 — Dionýsiskos

Sfoukne se jako bodláková pápěrka.

Zlomek 868 — Neznámá hra

Můj štít je děravý jak pánev k tavení.

Zlomek 35 — Zajaskyná

Otevřít bránu duše na klíč zavřenou.

Zlomek 393 — Věšci

Slid' za vším možným — lidská svinstva vyslidíš.

Zlomek 853 — Neznámá hra

Och starče, jaký strach tě křídly ovívá?

Zlomek 355 — Kreúsa

Jen směle. Budu v strachu velkou podpěrou!

Zlomek 760 — Neznámá hra

Jsou sladké plody námahy, když minula.

Zlomek 374 — Láokoón

Poučí ve všem stáří i věk předlouhý.

Zlomek 664 — Týró

Když boží obřad už je dobře ukončen,
tak pojďme nyní, hoši, tam, kde výchovu
nám dnešní moudří něčtělí poskytnou.
Tam nutno denně školní látku přibírat
— pokud je možno stále lepší poznávat.
Vždyť jinoch každou špatnost ihned ovládne,
když sám ji pozná bez námahy u sebe.
Pořádnou věc si v paměť nevštípi, i když
se vezme učitel — jen těžko zvládne ji.
To tedy střežme si a na to dbejme též,
ať, chlapeč, nezdá se, že nevychovaně
jsme plámě nebo téč, co otce mají pryč.

Zlomek 1120 — Sofokleovi podvržený

POZNÁMKY

K ANTIGONĚ

- 19 o bratřích — tj. o Eteokleovi a o Polyneikovi
20 dobrý Kreón — míněno ironicky
24 běloštitý argejský voj — argejské vojsko bylo podle tradice opatřeno bílými štíty
24 přilbice s chocholem z žití — na přilbicích vojáků byly upevněny chocholy z koňských žití
24 vzdorný drak — tím je míněno thébské vojsko; drak je přirozený protivník orla, k němuž básník přirovnává argejské vojsko
25 ohněnaš — tj. Kapaneus, jeden ze sedmi argejských vůdců. Vychloubal se, že zničí město i proti vůli Diově; na svém štítě měl obraz muže mávajícího pochodní s nápisem „zapálím město“
25 svou zbraj tu Fúži Dióvi nechalo v daň — ukořistěnou zbraj nepřítel obětovali Thébané Dióvi jako trofej
25 krom' nešťastných bratří — oba bratři padli, proto nemohl žádný z nich obětovat Dióvi zbraj svého protivníka
26 dle práva příbuzenství — po smrti Oidipových synů zdědil vládařskou moc Kreón jako nejbližší příbuzný muž
30 prstí vyprahlou je posypal — u Řeků bylo posvátným zákonem posypat nepohřbenou mrtvolu aspaň prstí, aby nebožtík v podsvětí došel pokoje
31 byl každý hotov zdvihat žhavý kov — na důkaz své nevinny v přestoupení Kreontova příkazu
32 potřásali shrýté hlavami — obrazné přirovnání k tažným zvířatům, která potřásáním se hledí zbavit obtížného jha
33 má-li míněti tak klamná člověk, jenž si unánil — hídač vtipkuje se slovem „mínit“ v duchu tehdejších gramatických snah
37 trojí oběť ulévá — ulíthá vody, mléka a medu (příp. oleje nebo krve obětních zvířat) byla obvyklá oběť zesnulým
38 milé své — hídač byl zřejmě předtím otrokem v domě Oidipově
44 tys těm vůdk' činit čítěla, oněm já — tj. ty ses čítěla zavděčit Kreontovi, já Polyneikovi a bohům v podsvětí
46 poslední teď již ratolest — Antigoně
53 zemrouc kolos usmrtí — Haimón tak naznačuje svůj úmysl, že rovněž ukončí svůj život
55 jen co bych užel lířichu — těm, kdo byli odsouzeni k pohřbení zaživa, bylo zvykem dát do hrobu trochu pokrmů, neboť bylo pokládáno za lířich usmrtit odsouzence hladem

- 56 *žalostná smrt kdys postihla...* Niobe — poněvadž se Niobé posmívala bohyni Létó, že má jen dvě děti, Apollóna a Artemidu, usmrtil Apollón svými šípy jejich sedm synů a Artemis jejich sedm dcer; Niobé byla Diem proměněna v kámen, který stále prolévá slzy
- 57 *z bohů vzešla* — Niobé byla dcera Tantalova, vnoučka Dia
- 58 *jak záhubný byl sňatek tvůj* — Polyneikás se oženil s dezerou argejského krále Adrásta a tím jej pohnul k výpravě „sedmi proti Thébám“
- 60 *poslední potomek* — sestru Isménu pokládá Antigóné za nehodnou jejich rodu, proto k ní nepřihlíží
- 61 *Danaú púvabnou* — Danaé byla dcera argejského krále Akriasia; ten byl věštbou varován, že bude usmrčen svým vnukem, proto dal dceru uzavřít do komnaty pobité kovovými deskami; Zeus k ní však promíkl v podobě zlatého deště a zplodil s ní Persea
- 61 *prchlivý Lykúrgos* — thrácký král Lykúrgos byl potrestán pro urážky boha Dionýsa šílenstvím a roztrhán divokými koni v pohorí Pangaion
- 61 *mainad orgie* — bujná slavnost rozjařených žen oslavujících za svitu pochodní tancem a zpěvy boha Dionýsa
- 62 *tak rozpoutěl se* — jako zápalné oběti byly kladeny na oltáře bohů dobytčí kýty obalené obvykle dvojitou vrstvou tuku
- 67 *a rychle na tu pláň* — tím Kreón míní pláň, na které ležela mrtvola Polyneikova, kde měli sluhové připravit dříví k jejímu spálení
- 67 *Ó bože přehajných jmen* — jedná se o boha Dionýsa, který byl nazýván též Bakchos nebo Iakchos
- 67 *chloubu thébské Semely* — Semelé, dcera thébského krále Kadma, byla milenkou Dia a matkou boha Dionýsa
- 67 *nad slavnou íkarskou zemí* — jedná se o attický kraj, kde podle pověsti byla zasazena první réva a kde byl zaveden kult boha Bakcha
- 68 *hástinný úval poutnické Démětry* — eleusínské údolí v západní Attice, kam se scházelo každoročně mnoho poutníků, aby uctili bohyni Démětru
- 68 *proud... isménský* — Isménos je řeka v Thébách
- 68 *saň kde seiba vzešla zhubná* — narážka na báji, podle níž Kadmos, když přišel do thébské země, usmrtil saň a zasel do země její zuby; z nich vyrůstli ozbrojenci, kteří se navzájem pobili až na pět, od nichž pak odvozovalo svůj původ pět slechtických rodů v Thébách
- 68 *dvojhlavý Parnásu vrch, jenž... pochodní je pln* — na obou vrcholcích hory Parnásos prý slavil Bakchos s družinou bakchantek v noci své řeje za svitu pochodní

- 68 *kastalské zřídlo* — kastalský pramen vytékal z Parnásu
- 68 *kórycké nymfy* — nymfy, sídlící v kórycké jeskyni na Parnásu, které se též účastnily bakchických rejů
- 68 *Úboň nýských hor* — Nýsa je hora na Euboji, kde byl Bakchos podle pověsti vychován a kde rád prodléval
- 68 *přes... průliv mořský* — tím je míněn průliv mezi Euboiou a pevninou
- 68 *vádec sboru hvězd* — Řekové se ve své obrazotvornosti domnívali, že se i hvězdy účastní bakchických rejů a tvoří nebeský sbor
- 71 *na haluzích čerstvých* — obvykle se ke spálení mrtvol užívalo haluzí olivy
- 71 *kámen odvalte* — hrobka, kde byla Antigóné uzavřena, byla nejspíše kamenná stavba, rodinná hrobka zasypaná zemí; vcházelo se do ní dlouhou chodbou, jejíž vchod byl uzavřen velkým pohyblivým kamenem
- 75 *Megareúv los* — Megareus, syn Kreonta a Eurydiky, se v boji dobrovolně obětoval za záchranu vlasti

K ELEKTRE

- 81 *starý Argos* — město v Argolidě nad řekou Ínachem
- 81 *kraj Ínachovny* — Ínachovna je dcera mytického argejského vládce Ínacha Íó; podle báje se do ní zamiloval Zeus a žárlivá Héra proměnila dřívku v krávu a seslala na ni střečka; šílená Íó před ním přehala ze země do země, až konečně došla klidu v Egyptě, kde opět nabyla lidské podoby, porodila Diovi Epafu a byla uctívána jako bohyně Isis
- 81 *boha ulkobijců... lykky trh* — lykky trh bylo hlavní náměstí v Argu s chrámem Apollóna Lykeia, boha světla; toto Apollónovo přijmení bylo vykládáno různě; Sofoklés je uvádí v souvislost se slovem lykos (vlk), čímž má zřejmě na mysli kult Apollóna jako ochránce stád
- 81 *Pelopovci dům* — palác Agamemnona, potomka Pelopova
- 82 *fócký Fanoteus* — Fanoteus; vládce ve Fókidě, byl bratr kríského vládce Krísa; Krísův syn Strofios měl za manželku Agamemnonovu sestru; k němu byl přiveden Orestés a s jeho synem Pyladem uzavřel věrné přátelství; poněvadž Strofios a Fanoteus byli podle pověsti nepřátelé, učinil Sofoklés Fanotea spojencem Aigisthových
- 82 *při pýthijských závodech* — byly to všeřecké hry pořádané ke cti boha Apollóna při jeho svatyni v Delfách počátkem září ve třetím roce každé olympiády; podle tradice byly založeny Apollónem na památku jeho vítězství nad drakem Pýthónem; básník se však zde dopouští anachronismu, neboť tyto závody byly zavedeny teprve r. 586 př. n. l.